

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Świebodzin, 28 sierpnia 2010

**Regionalna Dyrekcja
Lasów Państwowych
we Wrocławiu**

Przedstawiam następujące uwagi do prognozy oddziaływania planu urządzenia lasu nadleśnictwa Łądek Zdrój na środowisko:

1. Wśród aktów prawa wspólnotowego, które powinny być brane pod uwagę, należy wymienić (i uwzględnić!) również dyrektywę 2000/60/WE (Ramowa Dyrektywa Wodna). Ustala ona jako cel do osiągnięcia do roku 2015 m. in. osiągnięcie tzw. dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych, czego elementem jest m.in. „zbliżony do naturalnego” stan strefy brzegowej wód, m. in. potoków. W przypadku potoków płynących przez las, gospodarka leśna może mieć wpływ na kształt i stan strefy brzegowej potoków.

W większości znanych nam nadleśnictw, pasy lasu 50 m szerokości w każdą stronę od brzegu potoku wyłącza się z użytkowania – co gwarantuje że gospodarka leśna nie odkształci strefy brzegowej potoków od stanu dobrego. Czy zasada ta jest przyjęta również w rozważanym nadleśnictwie? Sugerujemy, że należałoby wyraźnie zapisać ją w planie urządzenia lasu i wyraźnie opisać w prognozie (w rozdziale „oddziaływanie na wodę”).

Drugim sposobem, w jaki gospodarka leśna mogłaby oddziaływać na stan wód (a więc interferować z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej), byłoby prowadzenie zrywki korytami potoków (nawet niewielkich). Sugerujemy, że w planie urządzenia lasu i w prognozie (w rozdziale „oddziaływanie na wodę”) należałoby wyraźnie zapisać, że w przedmiotowym nadleśnictwie nie jest to i nie może być stosowane.

2. Istotnym problemem przy przewidywaniu oddziaływania planu urządzenia lasu na przyrodę, jest brak wyczerpującej wiedzy o występowaniu większości gatunków i siedlisk przyrodniczych (na co zresztą wskazano w tekście). Dla niektórych gatunków wynika to z braku inwentaryzacji, ale nawet najstarsza inwentaryzacja nie umożliwia zresztą uzyskania rozpoznania w 100% kompletnego. Prognoza oddziaływania planu urządzenia lasu na przyrodę nie może być w związku z tym ograniczona do analizy wpływu zaplanowanych zabiegów na znane stanowiska siedlisk i gatunków, ale musi również uwzględniać „ryzyko nieznamości” lokalizacji poszczególnych siedlisk i gatunków (jest ono różne dla różnych elementów przyrody) i brać to pod uwagę w analizie oddziaływania. Rozpatrywana prognoza takich analiz w ogóle nie zawiera.

Bez uzupełnienia o ten komponent, prognoza nie umożliwia wiarygodnych konkluzji co do istnienia / nieistnienia ryzyka negatywnego oddziaływania na te elementy.

3. Ocena zgodności składu drzewostanów z GTD w poszczególnych obszarach Natura 2000 nie jest dobrym wskaźnikiem „naturalności” szaty leśnej w tych obszarach. Istotne jest bowiem także, w jakim stopniu przyjęty GTD jest zgodny z naturalnym składem drzewostanu leśnych siedlisk przyrodniczych i jego naturalną zmiennością. W prognozie powinno znaleźć się porównanie w tym zakresie.

Dopiero z tabeli 33 na str. 103 prognozy wynika, że w obszarach Natura 200 na terenie nadleśnictwa Łądek Zdrój ustalono specyficzne docelowe składy drzewostanów dla obszarów Natura 2000. Prognoza oddziaływania planu na środowisko wymaga uzupełnienia o analizę, w jaki sposób to ustalenie wpłynie na stan siedlisk przyrodniczych (np. jak mają się te składy do naturalnych składów gatunkowych typowych dla poszczególnych siedlisk przyrodniczych w warunkach Kotliny Kłodzkiej i jej otoczenia).

4. W wyniku realizacji planu ma nastąpić znaczący (w nadleśnictwie o 4,3%; w obrębie Strachocin o ponad 6%) spadek miąższości drzewostanów w nadleśnictwie (zapewne więc także nastąpi spadek ich średniego wieku i zmiana struktury wiekowej). Sugerujemy skorygowanie w planie intensywności cięć rębnych, tak by tego niekorzystnego efektu uniknąć.

5. Rozdział II.4 wydaje się raczej prezentacją założeń ideologicznych autora prognozy, niż konkretną analizą skutków braku realizacji planu. Stwierdzenie, że „ograniczenie bądź zupełne zaprzestanie użytkowania może prowadzić do niekorzystnych zmian w ekosystemie leśnym i utraty wielu cennych komponentów środowiska” nie znalazło dotychczas potwierdzenia w żadnym obiekcie w Europie, który został wyłączony z użytkowania. Żaden przykład w Europie nie dowodzi, że „w wyniku zaniechania gospodarki leśnej mogłoby dojść do niekontrolowanego rozpadu i zaniku drzewostanów mogłoby dojść do uruchomienia na kolejnym etapie niebezpiecznych dla siedliska procesów erozyjnych” – wręcz przeciwnie, zagrożenie od erozji pojawiało się tam, gdzie masowo usuwano zamierające w wyniku żerów kornika drzewostany, a nie tam gdzie pozostawiano zamarły las (por. *cassus* Lasu Bawarskiego, lecz także doświadczenia z Gorceńskiego i Karkonoskiego PN). Nie oznacza to, że Klub Przyrodników postuluje zaprzestanie gospodarki leśnej. Dane naukowe świadczą raczej, że gospodarka leśna w ekosystemach leśnych nie jest konieczna dla ich istnienia, choć jest możliwa bez istotnego pogorszenia ich stanu.

Stwierdzenie, że „brak ingerencji w niektóre siedliska wywoła ich spontaniczne przemiany, co po pewnym czasie będzie skutkowało utratą cennych wartości przyrodniczych tych siedlisk, a z czasem doprowadzi do całkowitego ich zaniku. Przykładem mogą być świetliste dąbrowy, murawy czy siedliska łąkowe” jest o tyle nietrafne, że świetlistych dąbrów na terenie nadleśnictwa w ogóle nie wykazano. Natomiast co do muraw i łąk stwierdzenie to jest trafne – tyle, że przemawia na niekorzyść analizowanego planu urzędzenia lasu, bo dla tych siedlisk zaplanowano właśnie brak ingerencji, zamiast zaplanowania (w Programie Ochrony Przyrody) potrzebnych działań, które by je utrzymywały.

Sugerujemy przekonstruowanie tego rozdziału, ze skupieniem się na skutkach społecznych i ekonomicznych, oraz z zaznaczeniem faktu, że „brak realizacji planu” w istniejących realiach społeczno-ekonomicznych nie oznaczałby zaniechania gospodarki, a raczej gospodarkę bezplanową.

6. W tabeli 19 na str. 52 wykazano w obszarze Natura 2000 „Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika” bardzo liczne stanowiska *Buxbaumia viridis*, wydzielenia ze stanowiskami tego gatunku mają zajmować łącznie ponad 360 ha. Dane te stanowią istotne *novum* dla wiedzy naukowej o rozmieszczeniu tego gatunku w Polsce. Czy na pewno są wiarygodne i aktualne?

7. W tabeli 28 podano stanowiska *Iris aphylla* (w tym także w drzewostanie przewidzianym do cięć rębnych!). Potwierdzenie występowania tego gatunku na Dolnym Śląsku byłoby rewelacyjnym odkryciem naukowym. Czy dane te na pewno są wiarygodne i aktualne?
8. W tabeli 28 podano stanowiska *Primula vulgaris* (w tym także w drzewostanie przewidzianym do cięć rębnych!). Potwierdzenie występowania tego gatunku na Dolnym Śląsku byłoby rewelacyjnym odkryciem naukowym. Czy dane te na pewno są wiarygodne i aktualne?
9. Podobnie, podano bardzo liczne stanowiska *Dicranum viride*. Tak liczne występowanie tego gatunku byłoby rewelacyjnym odkryciem naukowym. Czy dane te na pewno są wiarygodne i aktualne?
10. W aspekcie pkt 6-9 – w obecnej chwili nie mamy podstaw do kwestionowania zawartych w prognozie danych, aczkolwiek ich potwierdzenie się byłoby sensacją w świetle aktualnej Widzy botanicznej. Jednak zastrzegamy, jeżeli dane o tych stanowiskach gatunków nie potwierdziłyby się, to **świadcząoby to o rażącej niekompetencji Autorów prognozy i wiarygodność całego materiału faktograficznego, na którym oparta została prognoza, musiałaby zostać zakwestionowana. Tym samym, prognoza byłaby bezwartościowa.** W związku powyższym, uprzejmie prosimy o szczegółowe wyjaśnienie tego aspektu,
11. W tabeli 28 jako ocenę oddziaływania wpisano – wszędzie i automatycznie – wyłącznie „0”. Taka ocena jest zupełnie bezpodstawną, świadczy o nieznamości biologii tych gatunków. Wydaje się, że autor prognozy, zamiast opierać się na wiedzy o biologii i ekologii wymienionych gatunków, przyjął a priori założenie, że „gospodarka leśna w ogóle nie oddziałuje na przyrodę”, a co gorsza – sam w to założenie uwierzył. Takie podejście dyskwalifikuje całą prognozę jako nierzetelną. W rzeczywistości w wielu wymienionych w tabeli sytuacjach niewątpliwie wystąpią oddziaływania. W szczególności nasuwają się na przykład następujące zastrzeżenia:
 - a) Wszystkie gatunki roślin runa – a zwłaszcza gatunki płożące się i zajmujące większe powierzchnie – są narażone na ryzko uszkodzenia przy zrywce, która nieuchronnie będzie wykonana po cięciach rębnych i trzebieżach.
 - b) Armika górską najprawdopodobniej rzeczywiście nie jest zagrożona przez pielęgnowanie młodników, ale może być zagrożona przez sam fakt istnienia (utrzymywania) młodnika i jego zwarcia, stwarzającego niekorzystne warunki świetlne dla tego gatunku
 - c) Barwinek pospolity: Nie można zgodzić się, że rębnie i trzebieże nie mają wpływu na ten gatunek. Związana z nimi jest zrywka drewna, stwarzająca duże ryzko uszkodzenia tej płożącej się po ziemi rośliny.
 - d) Bezlist okrywowy: gatunek wrażliwy na mikroklimat; rębnie stopniowe bądź częściowe zagrażają stanowiskom gatunku. Ze względu na rangę gatunku i jego rzadkość, wydzielenia z jego stanowiskami powinny być całkowicie wyłączone z użytkowania !
 - e) Bluszcz pospolity: Nie można zgodzić się, że rębnie i trzebieże nie mają wpływu na ten gatunek. Związana z nimi jest zrywka drewna, stwarzająca duże ryzko uszkodzenia tej płożącej się po ziemi rośliny.
 - f) Ciemiężycza zielona: najprawdopodobniej rzeczywiście nie jest zagrożona przez pielęgnowanie młodników, ale może być zagrożona przez sam fakt istnienia (utrzymywania) młodnika i jego zwarcia, stwarzającego niekorzystne warunki świetlne dla tego gatunku
 - g) Dziewięciśń bezłodygowy: najprawdopodobniej rzeczywiście nie jest zagrożona przez pielęgnowanie młodników, ale może być zagrożona przez sam fakt istnienia (utrzymywania) młodnika i jego zwarcia, stwarzającego niekorzystne warunki świetlne dla tego gatunku
 - h) Kosaciec bezłodygowy: patrz pkt 7. Praktycznie każde stanowisko tego gatunku, jeżeli potwierdziłoby się na Dolnym Śląsku, wymagałoby skrupulatnej ochrony rezerwatowej. Na pewno wydzielenie z tym gatunkiem nie może podlegać normalnej gospodarce leśnej.
 - i) Pierwiosnek bezłodygowy: patrz pkt 8

- j) „Storczyk rodzaj Orchis”: wymaga koniecznie wyjaśnienia, jaki to gatunek. Różne gatunki storczyków mają różną biologię i będą różnie reagować na zabiegi. Zapisanie, że zabiegi nie mają wpływu na ten takson jest bezpodstawne.
- k) Widłaki (wszystkie wymienione gatunki): Nie można zgodzić się, że rębnie i trzebieże nie mają wpływu na ten gatunek. Związana z nimi jest zrywka drewna, stwarzająca duże ryzyko uszkodzenia tych płożących się po ziemi roślin.
- l) Lilia złotogłów: Nie można zgodzić się, że rębnie i trzebieże nie mają wpływu na ten gatunek. Związana z nimi jest zrywka drewna, stwarzająca duże ryzyko uszkodzenia tej rośliny.
- m) Wawrzynek wilczyko: Nie można zgodzić się, że rębnie i trzebieże nie mają wpływu na ten gatunek. Związana z nimi jest zrywka drewna, stwarzająca duże ryzyko uszkodzenia.
- n) Cietrzew: gatunek krytycznie zagrożony – wszelkie działania antropogeniczne w ostojach (także zabiegi leśne) będą powodować negatywne oddziaływanie.
- o) Głuszc: gatunek krytycznie zagrożony – wszelkie działania antropogeniczne w ostojach (także zabiegi leśne) będą powodować negatywne oddziaływanie.
- p) Bocian czarny: gatunek antropofobny. Wykonywanie zabiegów w pobliżu miejsca gniazdowania, a także zabiegi zmieniające strukturę biotopu lęgowego będą powodować negatywne oddziaływanie.
- q) Modraszek nausithous: to jest gatunek łąkowy, dziwi wykazanie go w drzewostanach, także rębnych. Jeżeli występowanie gatunku wykazano w uprawach porolnych, to znaczy że te uprawy stworzono zalesiając i tym samym niszcząc siedliska tego gatunku.
- r) Modraszek telejus: to jest gatunek łąkowy, dziwi wykazanie go w drzewostanach, także rębnych. Jeżeli występowanie gatunku wykazano w uprawach porolnych, to znaczy że te uprawy stworzono zalesiając i tym samym niszcząc siedliska tego gatunku.
- s) Popielica: ze względu na biologię gatunku, rębnia częściowa znacząco negatywnie intensywnie oddziałuje na niego. Gatunek jest związany ze starodrzewami ze zwarcie koron starych drzew, a rębnia częściowa to zwarcie przerywa.
- t) Puchacz: gatunek antropofobny. Wykonywanie zabiegów w pobliżu miejsca gniazdowania, a także zabiegi zmieniające strukturę biotopu lęgowego będą powodować negatywne oddziaływanie.

Wymieniona tu lista przykładów nie jest kompletna. Niewątpliwie jednak, nie można zgodzić się ze stwierdzeniem, że realizacja planu nie będzie oddziaływać negatywnie na w/w gatunki.

12. Prognoza stwierdza, że wskutek aktualnego, dużego udziału starszych drzewostanów, w których „należy zaprojektować cięcia rębne”, w wyniku realizacji planu spadnie (w skali nadleśnictwa o ok. 5%) zasobność drzewostanów. Mimo braku w prognozie konkretnych danych, należy przypuszczać, że spadnie także średni wiek drzewostanów i udział starodrzewi.

W świetle takiej, przewidywanej zmiany cech lasów rozpatrywanych jako biotop chronionych gatunków, metoda macierzowa prognozowania wpływu na gatunki, polegająca na analizie przecięć warstwy znanych stanowisk gatunków z warstwą proponowanych zabiegów, jest niewystarczająca. Dla gatunków związanych ze starodrzewami, konieczne jest uzupełnienie prognozy o analizę, jak może wpłynąć na te gatunki zmniejszenie udziału starodrzewi i ich masowe przeznaczenie do użytkowania. Potrzebna jest także analiza przestrzennej struktury rozmieszczenia starodrzewi i jej zmian – pokazująca możliwość migracji gatunków związanych ze starodrzewami.

13. Oceny w tabeli 32 są bezpodstawne i nieprawdziwe. Kolumny „uzasadnienie” w ogóle nie wypełniono! Np. z jakiego powodu wpływ odnowień na różnorodność biologiczną miałby być „wysoce pozytywny”? Co autor prognozy ma na myśli, pisząc o „wysoce pozytywnym” wpływie odnowień na klimat? Dlaczego wpływ na „zasoby naturalne” oceniono na „+1”, jeżeli w innym miejscu prognozy wykazano, że nastąpi spadek miąższości drzewostanów o 4,5%
14. Prognoza wykazała, że w SOO Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika, w wyniku realizacji planu o ok. 15% zmniejszy się powierzchnia starodrzewi bukowych. Ze względu na kluczową rolę

starodrzewi dla różnorodności biologicznej tego siedliska przyrodniczego¹, efekt ten musi zostać oceniony negatywnie. Wnoskujemy, by w planie urządzenia lasu zwiększyć udział powierzchni pozostawionych bez zabiegów w starodrzewach bukowych w tym obszarze (można zaliczyć do powierzchni referencyjnych) i tym samym uniknąć tego niekorzystnego efektu.

15. W SOO Góry Złote:

- a) Nie wyznaczono żadnych powierzchni referencyjnych w ramach siedlisk przyrodniczych 9110 i 9130 – wnosimy o odpowiednie uzupełnienie sieci powierzchni referencyjnych,
- b) Nie ma żadnych płatów siedlisk 9130 wolnych od użytkowania gospodarczego – wnosimy o wyznaczenie takich płatów
- c) W ramach siedliska 9110 udział płatów wolnych od użytkowania gospodarczego jest bardzo niewielki – wnosimy o ok. dwukrotne zwiększenie (np. przez zaliczenie niektórych starodrzewi do powierzchni referencyjnych – pkt a)
- d) Prognoza wykazała, że w wyniku realizacji planu, udział starodrzewi siedliska 9110 zmniejszy się o około 60%! Jest to znacząco negatywne oddziaływanie na to siedlisko w obszarze Natura 2000. Uważamy za konieczne uniknięcie tego efektu.

Wszystkie powyższe problemy można rozwiązać, rezygnując wykonywania cięć rębnych w ok. 15 ha drzewostanów kwaśnych buczyn (9110) i ok. 3 ha żyznych buczyn – a więc stosunkowo niewielkim kosztem. Wnosimy o zastosowanie takiego rozwiązania i dodatkowe zaliczenie odpowiednich powierzchni starodrzewi bukowych do powierzchni referencyjnych.

16. Czy na terenie nadleśnictwa w paśmie Krowiarki naprawienie ma płatów nawapiennych buczyn – siedliska przyrodniczego 9150?
17. Siedliska łąkowe we wszystkich obszarach Natura 2000 wymagają najprawdopodobniej ochrony czynnej, a nie „braku zabiegów”. Powinno to być przewidziane w Programie Ochrony Przyrody, który jest przecież integralną częścią planu urządzenia lasu (a więc także powinien być przedmiotem prognozy oddziaływania).
18. Wnioski z pkt 12 i 13 przyczynią się także do poprawy „referencyjności” systemu powierzchni referencyjnych – obecnie wyraźnie zbyt słabo są w nim reprezentowane ekosystemy buczyn.
19. W tabeli nr 49 niektóre wpisy nie są błędami inwentaryzacji. Jeżeli, mimo wprowadzenia zalesienia na łące, w chwili inwentaryzacji utrzymywała się tam roślinność łąkowa, to zainwentaryzowanie jako siedliska łąkowego było prawidłowe. Należy zwrócić uwagę, że wprowadzeni zalesień po 1 maja 2004 r. na łąkowych siedliskach przyrodniczych w obecnie istniejących² obszarach siedliskowych Natura 2000 było naruszeniem prawa europejskiego, zalesienia te powinny być obecnie usunięte, a łąka odtworzona.
20. W świetle uwag i wątpliwości przedstawionych powyżej, konkluzja że *„plan urządzenia lasu nie ma znacząco negatywnego wpływu na środowisko i obszary Natura 2000, w tym przedmioty ochrony i integralność tych obszarów”* jest w naszej opinii nie uzasadniona treścią prognozy. Prognoza nie zapewnia, że ryzyko takiego oddziaływania zostało uniknięte.
21. W związku z powyższym, konsekwencją przedłożonej prognozy oddziaływania na środowisko powinna być, zgodnie z art. 55 ust 2 ustawy z 3 października o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko i w świetle zasady ostrożności wynikającej z art. 191 ust 2 Traktatu

¹ drzewostany w KOO i KO nie pełnią roli ekologicznej analogicznej do starodrzewi, ponieważ mają zupełnie inną strukturę – dlatego nie powinny być zliczone jako „starodrzewia”.

² niezależnie kiedy obszary te zostały zgłoszone do Komisji – zgłoszenie później niż 1 maja 2004 r. było bowiem „działaniem w uchybieniu obowiązkowi wynikającym z dyrektywy” i nie można korzystać z jego owoców

o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, odmowa zatwierdzenia przedmiotowego planu urządzenia lasu.

z poważaniem

do wiadomości:

- Nadleśnictwo Łądek Zdrój
- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu
- Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Brzegu
- Minister Środowiska